

Podnebni svet

Številka: 35400-10/2023-2550-106
Datum: 11. 11. 2024

Zadeva: Zapisnik o 12. seji Podnebnega sveta

Kraj: Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo

Čas: 13.00-15.30

Prisotni člani: doc. dr. Žiga Zaplotnik, prof. dr. Hojka Kraigher, dr. Maja Simoneti, dr. Jonas Sonnenschein, prof. dr. Griša Močnik (udeležba preko spleta), prof. dr. Andreja Kutnar (udeležba preko spleta), prof. dr. Dunja Bandelj (udeležba preko spleta)

Opravičeni člani: prof. dr. Niko Samec, prof. dr. Franci Gabrovšek

Ostali prisotni: mag. Tina Seršen, Andrej Gnezda, Mateja Pitako, Aja Ropret Homar, Gregor Marko Frim

Predlagan je naslednji dnevni red:

1. Potrditev predloga dnevnega reda
2. Informacije o Zakonu o cestninjenju
3. Predstavitve podnebne neenakosti, Umanotera – Slovenska fundacija za trajnostni razvoj
4. Razno:
 - a) MOPE: Interventni zakon o Termoelektrarni Šoštanj (TEŠ)
 - b) MOPE: Informacije o pripravi strategije prilagajanja podnebnim spremembam
 - c) SAZU: Posvet o energetske prihodnosti Slovenije

K točki 1 – Potrditev predloga dnevnega reda

Podnebni svet je potrdil dnevni red.

K točki 2 – Informacije o Zakonu o cestninjenju

Zakon o cestninjenju je v državnozborski obravnavi in uvaja zakonske določbe iz direktive o evrovinjeti. Ena izmed bistvenih novosti direktive je vzpostavitev novega načina zaračunavanja cestnine za tovorna vozila glede na izpuste ogljikovega dioksida. V medresorskem usklajevanju je Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo (MOPE) zagovarjalo uvedbo pristojbine za CO₂, s čimer bi se pridobil sistemski vir za spodbujanje trajnostnega tovornega prometa, kar so nekatere države članice Evropske unije (EU) že sprejele. Trenutni predlog zakona te možnosti ne uvaja, v prihodnosti pa je predvidena sprememba zakona za preučitev možnosti glede spremembe cestninjenja za tovorna vozila, saj z letom 2026 prične

veljati obvezno zaračunavanje pristojbine za zunanje stroške onesnaževanja zraka in obremenitve s hrupom.

Podnebni svet je pred sejo prejel komunikacijo med Ministrstvom za infrastrukturo (MZI) in MOPE iz medresorskega usklajevanja. Člani Podnebnega sveta so sklenili, da se bodo glede Zakona o cestninjenju sestali z MZI in o njem sprejeli stališče. MZI bodo prosili tudi za predstavitev predlogov za razogljičenje prometa. Podnebni svet ob tem opozarja, da so z vidika podnebja emisije iz prometa v Sloveniji eden največjih problemov. Člani menijo, da je pomanjkanje naslavljanja podnebnih tematik v Zakonu o cestninjenju zgrešena priložnost tudi za druge ukrepe, kot je npr. zvišanje cestnine.

Sklep 1: Podnebni svet bo pripravil stališče glede Zakona o cestninjenju v prvi polovici leta 2025.

Sklep 2: Podnebni svet se posvetuje o pripravi predlogov za razogljičenje transporta.

Sklep 3: Člani Podnebnega sveta se bodo januarja prihodnjega leta sestali z multidisciplinarno zasedbo MZI za razpravo o Zakonu o cestninjenju in razogljičenju transporta.

Člane Podnebnega sveta je zanimalo, ali glede uvedbe pristojbine za CO₂ prihaja do nesoglasij zaradi različnih interesov ali gre za pomankanje informacij oziroma tehničnih zmožnosti. Opomnili so, da so sredstva za tovrstne študije predvidena tudi v podnebnem skladu. Zanimalo jih je, ali gre za področje, kjer so informacije povsem jasne za strateško vključitev glavnih deležnikov.

MOPE odgovarja, da informacije glede vpliva dviga pristojbin že imajo, vendar pa je bila uvedba določenih sprememb tehnično neizvedljiva, saj mora DARS za to še vzpostaviti sistem. Drugi pomislek izvira iz prihodkov DARS-a iz naslova infrastrukturne pristojbine, kar vpliva na finančno poslovanje družbe. Stališče MOPE je, da se mora strokovno postaviti pravo ceno, ki bo zajemala tudi zunanje stroške prometa.

Podnebni svet je zanimalo, na katerih podatkih temelji višina pristojbine in kakšni so nameni porabe zbranih prihodkov.

MOPE v odgovoru pojasnjuje, da so nameni porabe predpisani v direktivi o evrovinjeti, višina pristojbine pa v njeni prilogi in se obračunava glede na prevožen kilometer glede na tipe cest - obvoznica, avtocesta ali hitra cesta. Predstavniki MOPE so prisotne obvestili tudi o obstoječih ukrepih za zmanjšanje emisij iz prometa. Trenutno potekajo postopki za širitev vpadnic, pripravlja se pravilnik za uvedbo novega prometnega znaka, ustanovila se je tudi delovna skupina za zastoje. Dodali so, da smo v Republiki Sloveniji (RS) iz leta 2022 na 2023 beležili padec kupljenega goriva za 6 %.

Sklep 4: MOPE Podnebnemu svetu posreduje gradivo delovne skupine za zastoje.

Sklep 5: MOPE Podnebnemu svetu pošlje direktivo o evrovinjeti in prilogo direktive za obračunavanje pristojbin.

K točki 3 – Predstavitev podnebne neenakosti, Umanotera – Slovenska fundacija za trajnostni razvoj

Seje se je na povabilo članov Podnebnega sveta udeležila ga. Ajda Cafun, Umanotera. Prisotnim je predstavila ugotovitve študije v sklopu projekta o podnebni neenakosti. V predstavitvi izhodiščnega konteksta je povedala, da se družbene napetosti zaostrejujejo s stanovanjsko krizo, militarizacijo in nezadostnim poskusom zelenega prehoda, ki mobilizira vedno več nasprotnikov zelenega prehoda. Glavne ugotovitve so predstavljene v študiji [Onesnaževalna elita nas vodi v podnebni zlom - Ekonomske in ogliščne neenakosti v Sloveniji in svetu](#). Med predlaganimi ukrepi pa so tudi predlogi politik za pravičen prehod, ki bi zmanjšali izpuste in družbene neenakosti, s čimer bi se pravičen zeleni prehod lahko tudi populariziral.

Študija razkriva, da si peščica najpremožnejših posameznikov v zadnjih letih kopiči premoženje v nikoli videnih razsežnostih, hkrati pa s kapitalsko in luksuzno potrošnjo nosi glavino odgovornosti za podnebno krizo. Zgolj odstotek najpremožnejših posameznikov si lasti polovico svetovnega premoženja in je hkrati odgovoren za 2/3 svetovnih izpustov. Najhujše breme posledic podnebne krize pa nosi manj premožno prebivalstvo, še posebej v državah globalnega juga. Ta vidik postaja vse bolj pomemben tudi znotraj držav, kar je postalo vidno tudi po poplavah avgusta 2023.

Slovenija se navzven predstavlja kot egalitarna družba, v resnici pa so v zadnjih 10 letih varčevalni ukrepi, privatizacija in razgradnja javnih storitev povzročili dvig premoženjskih in ogljičnih neenakosti. Razkrivajo, da je neproporcionalno velika rast dohodkov na vrhu v RS od leta 1990 do danes povzročila poskok z vidika dohodkovne neenakosti. Po podatkih Finančne uprave RS, ki vključujejo dohodke iz dela in kapitala, je v Sloveniji 900 posameznikov, ki prejema 50.000 € mesečnega dohodka, od tega 2/3 izhajata iz naslova kapitala. V študiji ugotavljajo, da so dohodki iz kapitala bistveno manj obdavčeni kot dohodki iz dela, kar je povzročila ukinitve integralne obdavčitve kapitala in dela. Pomembnejša od dohodkovne je sicer premoženjska neenakost, zaradi katere je mnogim posameznikom onemogočen dostop do temeljnih potrebščin in storitev kot so zdravstvo, oskrba, stanovanja in prehrana. Med finančno krizo se je iz naslova premoženja zgodil še večji prelom, po katerem ima najpremožnejši odstotek prebivalstva v lasti skoraj 25 % premoženja, spodnja polovica pa zgolj 5 %, kar uvršča RS v rang nadpovprečno neenake družbe, celo nad povprečjem EU.

Podatki na področju stanovanjske politike razkrivajo, da je vsaka druga prodana nepremičnina v Ljubljani kupljena naložbeno in ne za bivanje. Študija ekonomske in ogljične neenakosti razkriva tudi, da je bil v letu 2019 posameznik iz zgornjega odstotka najbogatejših neposredno odgovoren za 11-krat več izpustov kot posameznik iz manj premožne polovice prebivalstva v Sloveniji.

Za naslavljanje podnebnih in ogljičnih neenakosti, Umanotera predlaga socialno-podnebne politike, ki bi pravični prehod lahko popularizirale, saj bi ob zmanjševanju izpustov spremenile tudi razmerja moči v družbi. V prvem sklopu predlagajo davke na najpremožnejše in luksuzno potrošnjo, med drugim progresivno obdavčitev premoženja visoke vrednosti (0,5 % najpremožnejših) in progresivno obdavčitev luksuzne potrošnje, ki onesnažuje okolje. Drugi sklop ukrepov temelji na dostopnosti javnih storitev, med katere spada krepitev javnega potniškega prometa in trajnostne mobilnosti, javna energetska prenova stanovanj in dostopnost. Tretji sklop ukrepov se nanaša na delo in gospodarstvo, kjer predlagajo spodbujanje združnega modela in 32-urni delovnik. V sklopu mednarodne solidarnosti pa predlagajo, naj se denar za vojaške izdatke nameni za zeleni prehod in javne storitve ter večji prispevek RS k mednarodnim podnebnim financam.

V razpravi so člani Podnebnega sveta poudarili, da ima javna energetska prenova stanovanj trojni pozitiven učinek z vidika stroškov, kvalitete bivanja in trajnosti. Opozorili so na obstoječi program Eko sklada za 100 % financiranje prenov za energetske revne gospodinjstva, ob tem pa se pojavlja vprašanje o zadostni obveščeni upravičencev. MOPE odgovarja, da Eko sklad o programu obvešča preko regionalnih točk in svetovalcev, ki prijavitelje vodijo skozi vlogo, saj določeni upravičenci potrebujejo pomoč pri izpolnjevanju vloge. MOPE prve naložbe Eko sklada v prenavo energetske revnih gospodinjstev pričakuje v letu 2025, Podnebni svet pa ob tem opozarja na nadzor in preverjanje učinkov.

K točki 4 – Razno

a) Interventni zakon o TEŠ

Predstavniki MOPE so povedali, da brez državne pomoči TEŠ-u grozi stečaj. Interventni zakon tako predlaga državno intervencijo za dobavo toplote in s tem oskrbo s toplotno energijo za prebivalce, javne ustanove in gospodarstvo Šaleške doline. Cilj zakona je tudi, da se oskrba s toploto v Šaleški dolini izvaja na stroškovno najbolj učinkovit, optimalen, transparenten in kontroliran način, ki je skladen s

pravili o državnih pomočeh. Lokalna skupnost je izrazila interes, da se obratovanje TEŠ-a še podaljšuje, vendar ga trenutno slabo finančno stanje vodi v stečaj, zato je interventni zakon najboljša izbira, da se na čim bolj učinkovit in pravičen način izvede prestrukturiranje. Zakon predvideva prehodno obdobje, v katerem bo TEŠ obratoval po zmanjšanem režimu. Predstavniki MOPE poudarjajo, da gre za nujne ukrepe, zato je cilj zakona tudi čimprejšnja vzpostavitev alternativnih virov za zagotavljanje toplote.

Podnebni svet v primeru državne intervencije opozarja na nujnost hitrega in učinkovitega prehoda na alternativne vire energije za ogrevanje v dolini v izogib visoki potrošnji javnih izdatkov za reševanje TEŠ-a. Ministrstvo so hkrati pozvali, naj preučijo vse možnosti reševanja problema ogrevanja v Šaleški dolini in naj se pri iskanju alternativ fosilnih goriv ne nadomešča z novimi fosilnimi gorivi.

Sklep 6: Podnebni svet izvede interno glasovanje o pripravi stališča, v katerem opozarja na resnost situacije in obveznost čim hitrejšega prehoda na alternativne vire energije v Šaleški dolini.

b) MOPE: Strategija prilagajanja podnebnim spremembam

Predstavniki MOPE pojasnjujejo, da smo spomladi začeli proces priprave nove nacionalne strategije prilagajanja podnebnim spremembam. Proces se nahaja v začetni fazi priprave sektorskih ocen podnebne ranljivosti in tveganj ter navodil za ocenjevanje. Osnutek navodil je bil sektorjem predstavljen na delavnicah 5. in 8. 11. 2024. Prejem končne verzije navodil s strani pripravljavca je predviden do 15. 11. 2024. Sektorji bodo imeli na voljo eno leto za pripravo ocen, t. j. do jeseni 2025. Po izdelavi ocen sledi priprava ciljev in usmeritev prilagajanja.

Glede strategije prilagajanja podnebnim spremembam je člane Podnebnega sveta zanimalo, ali strategija predvideva vključevanje občin, mest in javnih univerz, ki bi bili primorani v pripravo lastnih strategij za prilagajanje podnebnim spremembam za prepoznavanje lastnih šibkih točk. Dodajajo, da si država v proces prilagajanja podnebnim spremembam prizadeva vključiti čim več deležnikov, vendar pogosto nima učinka, če preko pristopa od zgoraj navzdol ne naslovi lokalnih skupnosti in lokalnih akterjev. V odgovoru so predstavniki MOPE pojasnili, da bo ozaveščanje in vključevanje deležnikov potekalo preko Podnebne pisarne za občine in regije ter projekta LIFE4ADAPT.

Člani Podnebnega sveta so povprašali tudi o stanju Podnebnega zakona, glede katerega MOPE pojasnjuje, da poteka usklajevanje tehničnih podrobnosti, vsebinsko pa se usklajuje še letalska dajatev, člen, ki je vezan na Eko sklad in upoštevanje Splošne uredbe o varstvu podatkov, zaradi česar je v proces vključen tudi informacijski pooblaščenec.

Glede Podnebnega zakona je Podnebni svet ponovno opozoril, da zakon ne naslavlja ukinitve subvencij za fosilna goriva, čeprav k temu pozivajo številni mednarodni sporazumi. Podnebni svet je odločil, da svoje stališče o škodljivih subvencijah za fosilna goriva posreduje Državnemu zboru. Sklenili so tudi, da se udeležijo zasedanja Odbora za infrastrukturo, okolje in prostor, ko bo na agendi Podnebni zakon.

Sklep 7: Podnebni svet stališče o škodljivi subvencijah za fosilna goriva naslovi na državni zbor.

Sklep 8: Podnebni svet se bo udeležil seje Odbora za infrastrukturo, okolje in prostor, ko bo ta obravnaval Podnebni zakon.

c) Posvet o energetski prihodnosti Slovenije

V petek, 8. 11. 2024, je potekal Posvet o energetski prihodnosti Slovenije v organizaciji Sveta za varovanje okolja, Sveta za razvoj in Sveta za energetiko pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti (SAZU) v sodelovanju s Podnebnim svetom. Dogodek je z multidisciplinarno udeležbo osvetlil več vidikov trajnostne rabe energetskih virov, proizvodnje energetskih produktov, transporta in distribucije ter končne rabe energije.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE, PODNEBJE IN ENERGIJO

Langusova ulica 4, 1535 Ljubljana

T: 01 478 82 00

E: gp.mope@gov.si

www.mope.gov.si

Pripravil:
Gregor Marko Frim
svetovalec

dr. Žiga Zaplotnik
predsednik Podnebnega sveta